

Op 7 november 2019 is de motie 48bis 'Kosten besparen bij de schuldhulpverlening, kies voor het Zweedse model' aangenomen. In deze motie wordt het college opgedragen:

'De raad tijdig te informeren over de bevindingen van de commissie sociale zaken en werkgelegenheid in Zweden en wanneer deze bevindingen positief zijn Haarlem met een voorstel tot aanmelding te komen voor deelname aan de landelijke proef van het Zweedse model.'

Onderzoek naar internationale incassomodellen

In Nederland is de wijze van incasseren van achterstallige betalingen organisch gegroeid. Elke organisatie, publiek of privaat, heeft voor een eigen incassoproces gekozen met daaraan verbonden regels en kosten. Er is geen sprake van een eenduidig Nederlands incassomodel. Het leidt ertoe dat mensen met schulden veel problemen ervaren als ze te maken krijgen met invorderingen door de overheid en de private sector. Het gaat hierbij om ervaren knelpunten ten aanzien van de inzet van (private) incassobureaus en gerechtsdeurwaarders, de kosten die daarmee gemoeid zijn en ontbrekende afstemming tussen of coördinerend overzicht door partijen. De schuldenaar zelf weet de weg veelal niet te vinden.

In 2018 heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) onderzoek laten doen door bureau Panteia naar internationale incassomodellen. Zowel de Tweede Kamer als de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving hadden een oproep gedaan naar SZW om het rijksincassomodel van Zweden nader te bekijken. Het werd genoemd als een goed voorbeeld voor de manier waarop schulden geïncasseerd en opgelost kunnen worden.

Het Zweedse model

In het onderzoeksrapport¹ van Panteia staat dat het Zweeds Koninklijk Incassobureau schuldregelingen treft voor openstaande vorderingen van debiteuren bij publieke schuldeisers, maar *niet* voor schulden bij private schuldeisers. Hoewel schuldhulpverlening er een wettelijke taak van gemeenten is, is het Zweedse Koninklijk Incassobureau verantwoordelijk voor schuldsaneringen. De toegang tot schuldsanering kent in Zweden een hoge drempel. De gemiddelde periode van een schuldsaneringstraject is 5 jaar.

Zweedse gemeenten kunnen mensen coachen en advies geven en kunnen bemiddelen tussen private schuldeisers en debiteuren (bijv. over de te betalen rente). Ook kunnen ze debiteuren adviseren over het treffen van een schuldregeling met een publieke schuldeiser. Daarnaast kunnen deze gemeenten mensen met schulden helpen om een saneringstraject te starten. Zweedse gemeenten kunnen – in tegenstelling tot hun Koninklijk Incassobureau – geen betalingsregelingen treffen tussen publieke schuldeisers en debiteuren.

Net als de modellen van de andere door Panteia onderzochte landen, blijkt ook het Zweedse model niet een-op-een over te nemen door Nederland als rijksincassomodel. Wel hebben de onderzoekers voor SZW de volgende lessen geformuleerd:

- Het in één hand brengen van de inning van civiele vorderingen en overheidsvorderingen in de gerechtelijke fase;
- Een beslagregister waarin zowel beslagleggingen door gerechtsdeurwaarders als door overheidsdeurwaarders worden geregistreerd;
- Verhogen kosten voor schuldeisers om gerechtelijk traject te starten;

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-sociale-zaken-en-werkgelegenheid/documenten/rapporten/2019/01/14/verkennd-onderzoek-naar-europese-incassomodellen>

- Verbeteren van de samenwerking tussen gemeentelijke schuldhelpverlening en crediteuren om meer vorderingen in het minnelijke traject te innen;
- Onafhankelijke certificering en incassoregister voor incasso-ondernemingen.

Op 7 en 8 januari 2019 bracht de vaste commissie Sociale zaken en Werkgelegenheid een werkbezoek aan Zweden en het Verenigd Koninkrijk. In het verslag² van dit werkbezoek staat een uitgebreide beschrijving over het innen van schulden bij publieke schuldeisers en over de schuldsaneringsrol van het Koninklijk incassobureau.

Op weg naar sociale incasso in Nederland

Haarlem is vertegenwoordigd in de ambtelijk beleidsgroep van de G40 Armoede en Schulden, waar ook VNG, Divosa en Platform 31 aan deelnemen. Vanuit deze beleidsgroep wordt richting SZW sterk aangedrongen op gezamenlijke ontwikkelingen zoals sociale incasso en collectief schuldregelen. Haarlem zal in het nieuwe beleidsplan en uitvoeringsprogramma Schulddienstverlening voor 2021-2024 waar mogelijk een vertaalslag maken om hier lokaal ook verdere invulling aan te geven.

De uitkomsten van het onderzoeksrapport van Panteia en de werkbezoeken van begin 2019 worden door SZW gebruikt in de verdere uitwerking richting een zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde rijksincasso. Een vervolgstap is dat de uitgangspunten geformuleerd gaan worden voor een gemeentelijke sociale incasso. In het document 'Stand van Zaken van de Brede Aanpak Schulden' van 23 mei 2019 staat onder actie 2B³ hierover gemeld dat Rijk, gemeenten, VNG en de Manifestpartijen tot taak hebben 'het formuleren van gedeelde uitgangspunten voor een gemeentelijke sociale incasso. Dit dient in kwartaal 4 van 2021 gerealiseerd te zijn. Er volgt vooralsnog geen landelijke proef, zoals in Motie 48bis wordt vermeld. Als een dergelijke proef wel gaat starten, is Haarlem voornemens hier bij aan te sluiten.

² Het verslag van het werkbezoek aan Zweden en daaropvolgend aan het Verenigd Koninkrijk is terug te lezen op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-24515-486.html>

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/05/23/kamerbrief-brede-schuldenaanpak>